

Pakkastuulen pyörteissä

Raja on viiva kartalla, mutta todellisuudessa se on paljon enemmän: muisto, pelko, toivo ja lupaus. Se on hiljainen sopimus siitä, missä alkaa jonkun toisen maailma ja missä päättyy omamme. Suomen talvisota on yksi kirkkaimmista esimerkeistä siitä, mitä tapahtuu, kun tuo viiva päätetään pyyhkiä pois voimalla. Kun Neuvostoliitto ylitti Suomen rajan vuonna 1939, ei rikottu vain kansainvälistä sopimusta, vaan murrettiin turvallisuuden illuusio, joka oli rakentunut nuoren valtiomme ympärille.

Talvisodassa raja muuttui hetkessä karttamerkinästä kohtalon kysymykseksi. Se ei ollut enää vain hallinnollinen erottaja, vaan linja, jonka toisella puolella odotti miehitys ja toisella puolella koti. Uuno Kailaan runossa Rajalla (runokokoelma Uni ja kuolema 1931) tämä jännite kiteytyy voimakkaasti sanoihin: ”Raja railona aukeaa. / Edessä Aasia, Itä. / Takana Länttä ja Eurooppa; / varjelen, vartija, sitä.” Vartija ei puolusta vain maata, vaan myös arvoja, historiaa ja elämäntapaa. Talvisodan sotilas seisoo juuri tässä railossa, kahden maailman välissä, missä jokainen askel voi olla viimeinen.

Suomen talvisota oli taistelu olemassaolosta, mutta samalla myös henkinen koettelemus. Kailaan säkeet ”Synkeä, kylmä on talviyö, / hyisenä henkii Itä” heijastavat paitsi talvisen rintaman fyysistä kylmyyttä myös idästä kumpuavaa uhkaa, joka tuntui kylmänä puhalluksena koko kansakunnan ylitse. Silti tuo kylmyys ei jäädyttänyt tahtoa, vaan itse asiassa kovetti sitä. Pieni kansa nousi puolustamaan rajaansa, koska rajan takana oli kaikki se, mitä kutsuttiin kodiksi. Kun ajattelen talvisotaa, ihailen sitä, kuinka pieni kansa pystyi puolustautumaan mieletöntä ylivoimaa vastaan. Suomalaiset sotilaat osoittivat rohkeutta, kekseliäisyyttä ja yhtenäisyyttä. Talvisodan opetukset muistuttavat minua siitä, että suomalaisten puolustusota vaati sotilaallista taitoa sekä sitoutumista ja yhteishenkeä.

Rajojen rikkominen ei kuitenkaan ole jäänyt historiaan. Se on palannut Euroopan sydämeen Venäjän hyökättyä Ukraina. Tuo sota ei ole vain sotilaallinen operatio, vaan myös moraalinen ja inhimillinen tragedia, jossa karttaviivat siirtyvät mutta ihmisten elämä särkyä. Nykyistä todellisuutta kuvaa karulla tavalla Nihil Interin runokoosteessa Essi Rahjan runo Pingviini ja hai ”Menivätkö ‘Ukrainan runot’ sinulta ohi?” (nihilinterit.fi 8.3.2022). Runon puhuja toteaa: ”Hyökkäys alkoi aamuyöllä / vaikka linnut sirkuttivat kevättä / vaikka oli vain Ukraina ja pimeys”. Runon säkeistä huomaan, että arjen ja sodan välinen ristiriita on musertava. Luonto jatkaa kulkuaan, mutta ihmiselämä repeää irti normaalista.

Rahjan runossa sodan todellisuus piiryy pakenevien ihmisten kautta, jotka kantavat mukanaan elämänsä sirpaleita: ”Autossa etupenkillä matkalla länteen pois kotoa / monta pientä pikku pingviiniä sinne jäi”. Pingviinit symboloivat viattomuutta, lapsuutta ja haavoittuvuutta, kaikkea sitä, mikä sodassa unohdetaan. Samalla runo kysyy: ”Kenen kasvot huurtuneen lasin heijastuksessa / sodan vai sen pojan” – ja pakottaa

lukijan näkemään, että sota ei ole vain uutisotsikoita, vaan ihmisen kasvoja vasten tuulevaa hyistä todellisuutta. Minusta on tärkeää muistaa, että jokainen sota jättää jälkeensä ihmisiä, joiden elämä on sirpaleina – aivan kuten runo kuvailee.

Talvisodan ja Ukrainan sodan välillä kulkee selvä yhteys, sillä molemmissa raja ylitetään väkisin, oikeutusta etsien ja ihmisarvoa sivuuttaen. Kailaan vartija seisoo yhä symbolisesti rajalla, mutta nyt tuo raja ei ole vain Suomen itäraja, vaan koko Euroopan yhteinen raja. Kun rajoja rikotaan, rikotaan samalla luottamus siihen, että maailmassa noudatetaan sääntöjä ja kunnioitetaan toisten itsemääräämisoikeutta. Ukrainan sota saa minut pohtimaan, että sota ei ole vain historiaa vaan todellisuutta monelle ihmiselle tänäkin päivänä. Ukrainalaiset puolustavat kotimaataan ja oikeutta elää vapaasti samalla rohkeudella ja sitkeydellä, jota talvisodan veteraanit osoittivat. Minulle on selvää, että heidän uhrauksensa ansaitsee saman arvostuksen ja tuen kuin menneen sukupolvien sotasankarit.

Nykyajan sodassa rajat muuttuvat entistä monimutkaisemmiksi. Enää ei taistella vain fyysisistä alueista, vaan myös mielipiteistä, totuudesta ja todellisuuden tulkinnasta. Sosiaalinen media, valeuutiset ja hybrdivaikuttaminen muodostavat uudenlaisen näkymättömän rajan, joka kulkee oikean ja väärän, tiedon ja harhan välissä. Tämä raja ei näykartoissa, mutta sen vaikutus on yhtä tuhoisa kuin pommien. Vaikka ajat ja aseet muuttuvat, ihmisen kokemus sodasta pysyy hälyttävän samanalaisena. Pelko, epävarmuus ja suru toistuvat sukupolvesta toiseen. Silti sekä talvisodan että Ukrainan vastarinnan ytimessä elää myös jotain pysyvää: halu puolustaa omaa kotia, omaa kieltä ja omaa tulevaisuutta. Se on hiljaista sitkeyttä, joka ei synny vallanhimosta vaan rakkaudesta siihen, mikä koetaan omaksi.

Rajojen rikkominen ei siis ole vain poliittinen teko, vaan syvä haava kollektiivisessä muistissa. Se jättää jäljen karttoihin, mutta vielä syvemmän jäljen ihmisiin. Talvisodan pakkasyössä ja Ukrainan pommitetuilla kaduilla kuuluu sama kysymys: kuka saa päättää, missä kulkee raja – ja millä hinnalla? Rajojen rikkominen ei tapahdu vain maaperässä, vaan myös ihmismielessä. Ennen kuin ensimmäinen laukaus ammutaan, raja ylitetään kielen ja merkitysten tasolla. Vastustajasta tulee uhka, uhasta vihollinen ja vihollisesta jotakin, jonka ihmisyyttä voidaan sivuuttaa. Talvisotaa edeltänyt propaganda ja nykyinen informaationsodankäynti Ukrainassa osoittavat, kuinka raja murtuu ensin sanoissa ja vasta sitten teoissa. Tämä tekee sodasta erityisen vaarallisen. Kun inhimillisyys katoaa puheesta, katoaa se vähitellen myös katseesta.

Ukrainan sota paljastaa myös, kuinka hauras kansainvälinen järjestelmä on. Sopimukset, liittoumat ja julistukset näyttävät vahvoilta paperilla, mutta niiden todellinen voima mitataan vasta silloin, kun niitä rikotaan. Rajan rikkominen on samalla testi. Kuinka paljon maailma on valmis puolustamaan rauhaa, ja missä vaiheessa hiljaisuus muuttuu myöntymiseksi?

Talvisodan veteraanit ja Ukrainan nykyiset puolustajat jakavat yhteisen kokemuksen olemassaolon rajalla seisomisesta. He eivät taistele vain maasta, vaan merkityksestä: oikeudesta olla, puhua omaa kieltä ja kasvattaa lapsensa ilman pelkoa. Tämä tekee rajasta enemmän kuin viivan. Siitä tulee eettinen linja, jonka toisella puolella on alistuminen ja toisella itsemääräämisoikeus. Arvostus sotaveteraaneja kohtaan ei tule minulta tyhjästä. Heidän uhrauksensa ja sitoutumisensa ovat turvanneet kotimaamme ja vapautemme, jota monet meistä pitävät itsestään selvytenä. Veteraanien rohkeus, kestävyys ja isänmaallinen taisteleminen toimivat minulle muistutuksena siitä, mitä tarkoittaa puolustaa arvoja ja yhteisöä, vaikka henkilökohtaiset riskit olisivat suuret.

Samalla raja toimii myös peilinä meille sivustakatsojille. Se pakottaa kysymään, milloin puolustaminen muuttuu välinpitämättömyydeksi ja milloin turvallisuus saavutetaan toisten kärsimyksen kustannuksella. Rajojen rikkominen ei kosketa vain niitä, joiden koti jää tykkien alle, vaan myös niitä, jotka seuraavat tapahtumia turvallisen etäisyyden päästä. Myös he ovat osa sodan moraalista verkkoa. Sukupolvien yli kulkeva trauma muodostaa näkymättömän rajalinjan menneen ja tulevan välillä. Talvisodan lapset varttuivat hiljaisuuden keskellä, ja saman hiljaisuuden keskelle syntyvät nyt lapset Ukrainassa. Heidän muistinsa muovautuu sireeneistä, pakomatkoista ja pelosta – ja tämä muisti muokkaa tulevaisuuden maailmaa vielä vuosikymmenten päästä.

Rajat ja sota eivät ole minulle vain kaukainen historian tai uutisten aihe. Ne vaikuttavat suoraan siihen, miten koen oman turvallisuuteni ja millaisena näen tulevaisuuden. Kun luen Ukrainasta ja näen kuvia pommitetuista kaupungeista, mietin väistämättä: Entä jos tämä tapahtuisi täällä? Millainen olisi minun roolini? Olisinko vain sivustakatsoja vai uskaltaisinko puolustaa sitä, mikä on minulle tärkeää?

Talvisodan ja Ukrainan sodan rinnastaminen saa minut ymmärtämään, että vapaus, turvallisuus ja itsemääräämisoikeus eivät ole pysyviä tiloja vaan jatkuvaa työtä. Minulle tämä näkyy haluna vaalia yhteisöllisyyttä, kunnioittaa veteraaneja ja suhtautua kriittisesti vihapuheeseen ja vastakkainasetteluun. Koen, että minunkin vastuuni on pitää huolta siitä, ettei ihmisyyden raja hämärry sanoissa tai teoissa.

Lopulta rajojen rikkominen paljastaa ihmiskunnan perustavan ristiriidan: halun hallita ja tarpeen elää rauhassa. Talvisodan pakkastuuli ja Ukrainan raunioituneet kaupungit kuiskivat samaa varoitusta. Ilman kunnioitusta rajoja kohtaan ei ole turvaa, ei rauhaa, ei kestävää tulevaisuutta. Raja ei siis ole vain estävä viiva, vaan viimeinen kilpi kaaosta vastaan. Sen varjeleminen on yhteinen vastuumme. Niin kauan kuin rajoja rikotaan väkivalloin, tarvitaan ääniä, jotka muistuttavat siitä, mikä on oikein. Tarvitaan runoilijoita, vartijoita ja tavallisia ihmisiä, jotka uskaltavat sanoa: ”Tähän asti. Ei enää pidemmälle.”

Lähdeluettelo:

Rajalla, runokokoelma Uni ja kuolema, Uuno Kailas, julkaistu 1931, luettu 24.11.2025

[uunokailasrajalla.pdf](#)

Menivätkö ”Ukrainan runot” sinulta ohi? Kooste teksteistä on nyt julkaistu verkossa!
julkaistu 8.3.2022, Nihil interit, luettu 25.11.2025

[Menivätkö ”Ukrainan runot” sinulta ohi? Kooste teksteistä on nyt julkaistu verkossa! –
Nihil Interit](#)